

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS B BOKSTAVLØSE LYDER

LESEKURS B LØKKESKRIFT

Diftongene øy og ei

Toril Karstad

Diftongene øy og ei

Diftongene øy og ei-vers: sang nr. 36

Tekst: Toril Karstad, melodi: trad., komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: Frøydis Haugen VGS 1, illustrasjoner: Lydia Madeleine Popkema 9. kl, røy: Bob Hines, USFWS.

Det er så gøy
med mye støy!
Vi så ei røy
idet den fløy.
Vi lesset høy
på bondens øy.
Vi hadde hverdagstøy.

Å, kjære, hei:
Gi meg litt sei,
så er du grei!
Jeg bruker skei
og spiser skrei
som er så brei.
Det går jo i en fei!

Sei er en saltvannsfisk. Skrei er torsk som er klar til å gyte, det vil si legge egg og melke (formere seg.)

Oppgave 1: Lytt til opptaket, og prøv å lære sangen.

Oppgave 2: Sett ring rundt alle øy og si lyden øy.

Oppgave 3: Sett ring rundt alle ei og eg, og si lyden ei.

Oppgave 4: Les hele verset.

Strek under stum bokstav = minus lyd

Fokus er utviklet ved hjelp av Extra-midler.

Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.

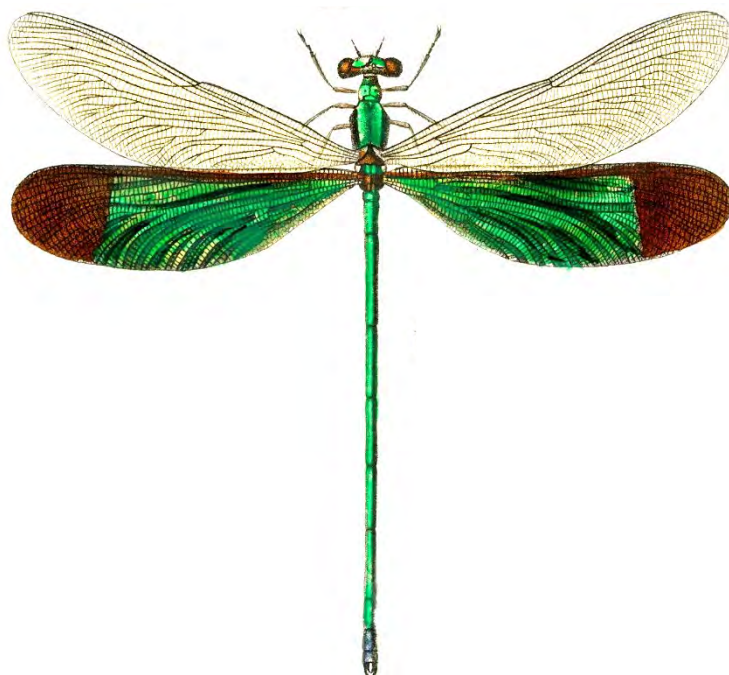
Fokus digital læringsressurs (fokus.no) har flere hefter og digitale oppgaver.

Oppgave 5a: Finn lyden ø skrevet med symbolet ø.

Si lyden mens du tegner ring rundt symbolet (bokstavgruppa).

bgreifædøya uvmøytupaupøeiubystpaumøyeivjde
jæjfvhøyspgøya ugdgævmøytuypaufeiøystjpauæjfvh
øyspgaudgtøykvda uvykøfeiu bøydvejæjfvhøysp
gaudgtynvkøytupaupøylkøubystpdøyspgya uøybgr
åkvyeiøytuøpiøyu bysøya u jæøya gmeøyv diejfvhø
spgaudtyaubgråkvøytupauplkøfeiy bygmejæjfvha
ubgråkdauøymøytuvpaustpæfvhøyspøygauyøeifæ
dauveimøytupa uøbyøystpauvkøy deiæjfejvhøya u
bgråøykvyeifædøymøytupauplkøyeiu bystpaunø
æågøyv diejppglmæåoedaubygråøykeifvøyu d fmløm

Jeg fant _____ stykker.

Øyenstikker: Charles Dessalines D'Orbigny, Rawpixel.com

Oppgave 5b: Finn lyden ei skrevet med sy symbolet ei.

Si lyden mens du tegner ring rundt sy symbolet (bokstavgruppa).

bgreifædeiauvmeitupaupøeiubystpaumeieivdejæjf
vheispgeiaudgævmeituypaufeieistpauæjfvheispga
udgteikdauveikøfeioubeidvejæjfvheispgaudtynvkeit
upaupeilkøubystpdeispgyaueibgråkvyeieituøpieiu
byseiaujæeiågeevdiejfvheispgaudtyaubgråkveitup
auplkøfeieibygmejæjfvhaubgråkdauemeitupaustp
æfvheispeigauyøeifædauemeitupaupøbyeistauv
eideiæjfejvheiaubgråeikvyeifædeimeitupaupleieio
bystaueiæågeevdiejppglmæåodaubygråeikeifveiufm

Jeg fant _____ stykker.

Reinsdyr og same: Eline Christin Leed Bauge, 5.kf., farge/monster: Miriel Karstad, 1.kf.

Oppgave 6a: Skriv øy- ord.

øy

bøy

høy

løy

tøy

gøy

Oppgave 6b: Skriv øy- ord.

øye

røyk

løype

fløy

trøye

køye

Oppgave 6c: Skriv ei- ord.

hei

sei

fei

vei

lei

nei

Oppgave 6d: Skriv ei- ord.

grei

bein

sein

heis

peis

feil

Oppgave 7a: Skriv øy- ord i løkkeskrift.

øy

bøy

høy

løy

støy

gøy

Oppgave 7b: Skriv øy- ord i løkkeskrift.

øyel

røk

løype

fløy

strøye

køye

Oppgave 7c: Skriv ei- ord i løkkeskrift.

hei

sei

fei

vei

lei

nei

Oppgave 7d: Skriv ei- ord i løkkeskrift.

grein

bein

sein

heis

peis

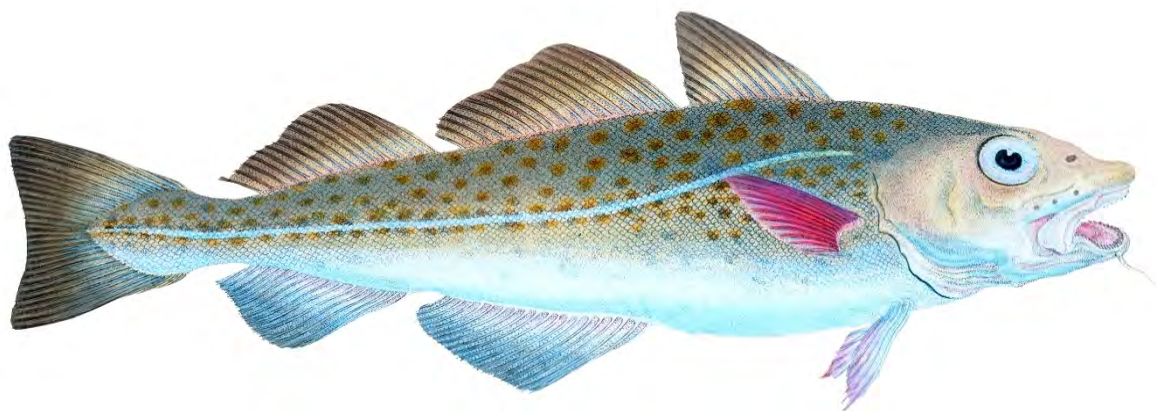
seil

Oppgave 8:
Del i stavelser og tell språklyder i Diftonger med øy og ei-vers.

- a) Sett prikk under alle vokaler og strek under diftongene, også ei-lyd med eg. Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- b) Tegn stavellesbuer under hvert ord.
- c) Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord. Eksempler: Ordet det har 3 bokstaver, men bare 2 språklyder, for t-en er stum. Ordet gøy har 3 bokstaver, men bare 2 språklyder, for øy er én lyd.

Det er så gøy med mye støy!

Vi så ei røy idet den fløy! Vi
lesset høy på bondens øy. Vi
hadde hverdagstøy. Å, kjære,
hei: Gi meg litt sei, så er du
grei! Jeg bruker skei og
spiser skrei, som er så brei.
Det går jo i en fei!

Skrei = arktisk torsk, Edward Donovan, Rawpixel.com

Til pedagogen: Vi deler ikke stavelser opp etter vanlige delingsregler, men sørger for at bokstaver som representerer én språklyd, havner i samme gruppe. Siden lærer vi elevene vanlige delingsregler ved bindestrek.

Oppgave 9a: Les ord med ø og ei, og legg bokstavkort.

1

nei
vei
veien
arbeide
peis
køye

Miguel Andrade, Wikimedia Commons

2

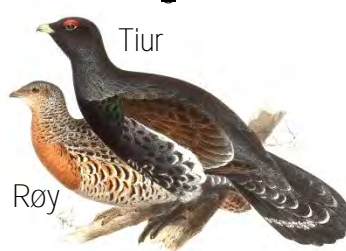
gøy
hei
bøy
sei
løy
øy

Marcus Alexander Spiecker, 6.kf.

3

lei
høy
fei
fløy
leir
røy

Storfugl

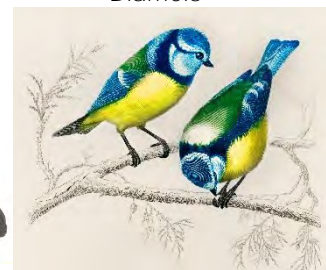
Tiur

Røy

Edward Lear, Wikimedia public

4

bein
feil
tøy
heis
tøye
meis

Blåmeis

Charles Dessalines D'Orbigny, Rawpixel

Oppgave 9b: Les ord med ø og ei, og legg bokstavkort.

1

sein
røyk
feig
støy
feit
søyle

David Roberts, Rawpixel.com, CC0

2

feile
teip
øye
bøye
neie
pløye

Øyvind Martinsen © Fokus

3

feire
seire
nøye
veie
meie
røyskatt

John Woodhouse Audubon, Rawpixel.com

4

drøy
bøyle
reise
søye
neimen
trøye

Dawn Hudson, Dreamstime

Oppgave 10: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bilde 1, side 2. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 9, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Øydis og Eivind er kommet til øya for å lesse høy. De er greie og arbeidsomme. De liker å lage støy. De traller og gauler av full hals. Ei røy blir forstyrret og letter fra reiret sitt. Eivind ser det og løper bort for å se nøyere på storfuglreiret. Han roper på Øydis: «Kom inn på land! Se på de deilige fuglungene i reiret til tiuren og røyal!» Øydis forter seg inn med robåten og løper til Eivind.

Lysegrå ord er veldig vanlige. Mørkegrå ord er vanlige. Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 11: Klipp ut en setning, del opp i ord og pusle. Klipp i bokstaver og pusle sammen. Skriv teksten på konvolutt, og putt brikkene i konvolutt.

Det er så
gøy med
mye støy!

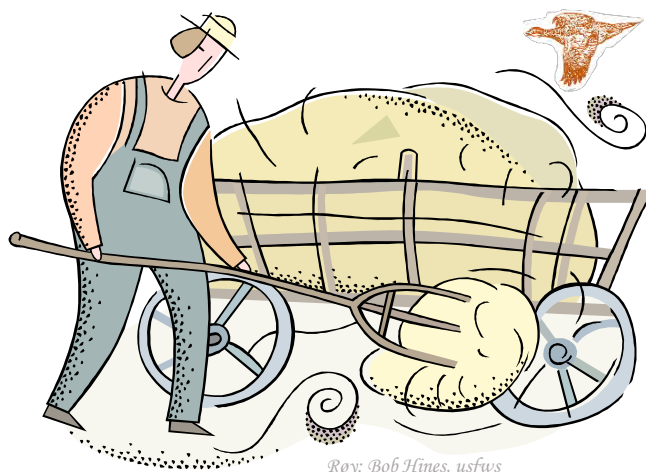

Vi så ei røy
idet den fløy!

Vi lesset høy
på bondens øy.

Vi
hadde
hverdagstøy.

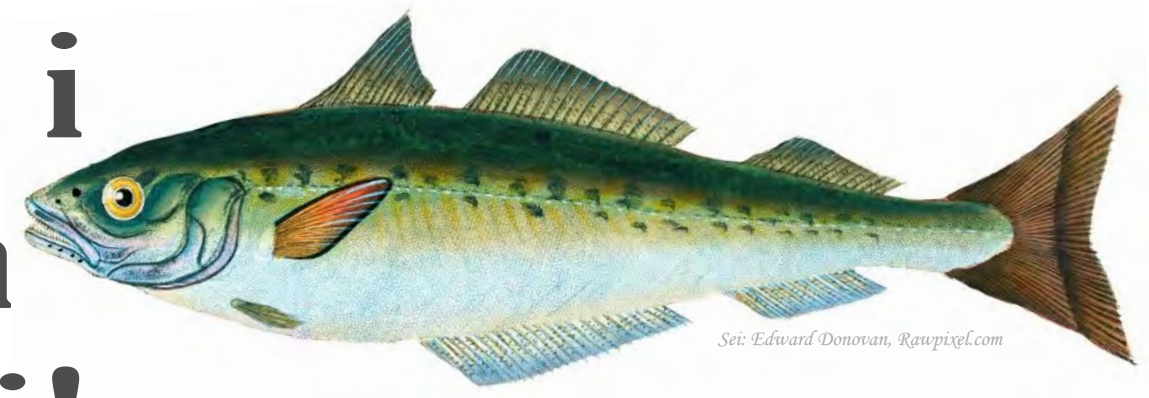

Å, kjære,
hei: Gi
meg litt

sei, så er du
grei! Jeg bruker
skei og spiser
skrei, som er så
brei. Det går

jo i
en
fei!

Sei: Edward Donovan, Rawpixel.com

Oppgave 12: Sett strek mellom hvert ord i versetu.

Deterså gøymedmystøy!

Visåeirøyidetdenfløy.

Vilessethøypåbondensøy.

Vihaddehverdagstøy.

Åkjæreheigimeglittsei

såerdugrei!

Jegbrukerskeiogspiser

skreisomersåbrei.

Detgårjoienfei!

Kjetil Lenes, CC BY 2.5, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1244856>

Her er gresset hengt opp til tørk på hesjer. Hesjer er ståltråder festet til staurer på rekke bortover. I gamledager var dette en vanlig måte å gjøre gresset holdbart på. Når det var tørket, lesset man det opp på vogna og lot hesten eller traktoren kjøre det på låven. Når dyrene trengte mat om vinteren, dro bonden høy ned gjennom ei luke i take. Låven var i etasjen over fjøset og stallen. Det var moro for barna å hoppe i høyet på låven.

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 13: Skriv Diftonger med øy og ei-vers
med løkkeskrift. Se etter forskriften.

Det er så gøy
med mye støy!
Vi så ei røy
idet den fløy.
Vi lesset høy
på bondens øy.
Vi hadde hverdagstøy.

Å, kjære, hei:
Gi meg litt sei,
så er du grei!
Jeg bruker skei
og spiser skrei
som er så brei.
Det går jo i en fei!

Oppgave 14: Løs rebusen. Bytt ut talesymboler og store bokstaver med små bokstaver. Les setningen.

NB: To ruter under talesymbolet betyr dobbel konsonant. Dobbelt rute betyr bokstavgruppe.
Alle setninger og navn skal starte med stor bokstav. Sett riktig tegn til slutt.

1

	<small>EI-diftong</small>		<small>Å-lyd</small>							
	☹	EG	☹	ØY	O	☹	☹	EI	E	☹
				O						.

2

	<small>EI-diftong</small>	<small>Æ-lyd</small>		<small>Å-lyd</small>	<small>Stum G</small>						
	☹	EG	E	☹	☹	ØY	O	<u>G</u>	☹	☹	EI
			e				O	<u>g</u>			.

3

	<small>EI-diftong</small>								<small>EI-diftong</small>		
	☹	EG	☹	I	☹	☹	EI	☹	E	☹	EG
											.

4

	☹	EI	☹	☹	Å	☹	EI	E	☹	ØY	E
											.

5

	☹	☹	ØY	☹	ØY	E	☹	☹	EI	☹	A
											.

6

	<small>I-lyd</small>										<small>EI-diftong</small>		
	☹	E	☹	☹	EI	E	☹	Å	☹	EI	E	☹	EG
		e											.

Strekk under stum bokstav = minus lyd. Feit O har å-lyd, feit E har i-lyd eller æ-lyd. EG er diftongen ei.

Oppgave 15:

Fyll inn det som mangler i verset, uten å se etter teksten.

Det er så _____ med mye
_____. Vi så ei _____ idet
den _____. Vi lesset _____
på bondens _____. Vi hadde
hverdags _____. Å, kjære,
_____, gi meg litt _____, så
er du _____! Jeg bruker
_____ og spiser _____
som er så _____. Det går jo i
en _____!

Fokus på ei-lyd med EG i slutten av ord

Ei-lyden skrives med EI i de fleste ord. Men i noen ord skrives den med EG. Vi har et eget fokus om Ei-lyd med EG foran N. Men nord for Lillehammer sier man ikke EI i disse ordene. To ord skrives i tillegg med EG foran L: *negl* og *snegl*. Her skal vi bare fokusere på Ei-lyd med EG i slutten av ord. Det er fem ord du skal lære: *jeg*, *meg*, *deg*, *seg* og *veg* (som også skrives *vei*). Se på sangteksten på side 2, og sett strek under de EG som er symbol for ei-lyd – i ordene *meg* og *jeg*.

Oppgave 16: Finn lyden ei skrevet med symbolet eg.

Si lyden mens du tegner ring rundt symbolet (bokstavgruppa).

bgreifædegauvmegtupaupøeiubystpaumegeivdej
æjfvhegspgegaudgævmegtuypaufeiegstpauæjfvh
egspgautgtegkvdauevgkøfeio**ubeg**dvejæjfvhegsp
gaudgtynvkegtupaup**eg**lkøubystpdegspgyauegbgr
åkvyeiegtuøpiegub**seg**aujæegågmeegvdiejfvheg
spgaudtyaubgråkvegtupaup**lkøfeieg**bygmejæjfvha
ubgråkdau**eg**megtuvpaustpæfvhegsp**eg**gauyøeifæ
dauveimegtupa**uø**ub**seg**stpauegde**ie**æjfejvhegaub
gråegkvye**ie**fædegmegtupaup**lkø**ge**ie**øubystpauegæ
ågegvdiejp**gl**mæåoedaubamnhjkløåygråegkeifveg

Jeg fant _____ stykker.

Edgar Sanchez-sinencio, iStockphoto

Oppgave 17a: Skriv ei-ord med eg.

jeg

meg

deg

seg

veg

Oppgave 17b: Skriv ei-ord med eg i løkkeskrift.

jeg

meg

deg

seg

veg

Sabilin, Dreamstime

Oppgave 18a: Les rim med ei-lyd.

Gunnveig rimer: feire – seire – leire – reiret

Jostein rimer: leide – veide – feide – meide – neide – dreide – greide

Eivind rimer: bein – sein – stein – Svein – Hein – tegn – regn – beregn

Jeg rimer: hei – vei – lei – nei – sei – glei – fei – grei – deg – meg – seg

Rannveig rimer: feit – beit – veit – teit – greit – heit – dreit – leitt – breitt

Hallstein rimer: feiler – seiler – peiler – speiler – steiler – negler – snegler

Halgeir rimer: reiser – heiser – peiser – sveiser – meiser – beiser – kneiser

Eila rimer: heier – feier – leier – meier – veier – dreier – bleier – pleier – neier

Pearson Scott Foresman

Oppgave 18b: Les rim med øy-lyd.

Frøydis rimer: bøyle – søyle – tøyte

Øystein rimer: tøys – røys – til køys

Møyfrid rimer: øya – søya – trøya – Frøya

Øyvår rimer: høyt – brøyt – sprøyt – drøyt

Øygunn rimer: øyne – røyne – høyne – døgnet

Veslemøy rimer: øy – løy – tøy – høy – gøy – pløy – drøy – fløy

Frøya rimer: øye – høye – bøye – tøyte – nøye – trøye – søye – føye – køye

Øyvind rimer: bøye – høyde – nøye – føye – tøyte – drøye – pløye

Myers, Philip Van Ness, Wikimedia Commons

Oppgave 19: Les ord med diftongene og legg bokstavkort.

1	2	3	4
mei	feil	gaule	bøyde
vei	trau	feit	ei teine
øy	leir	leik	teina
pei	høye	søye	seile
sau	maur	pauke	drøy
fei	naut	føye	gaupe
tau	røy	veik	dreie
øye	snau	preie	seier
taus	heis	tøyle	sleiv
hei	mjau	feig	sløyfe
bøy	løy	meie	sløyd
kei	pløye	tøys	bleie
raus	peis	neie	flause
veie	tøy	øyne	en rein
hei	hauk	pause	skreiv
gøy	peile	fauna	arbeid
flau	tøye	støye	reima
lei	teisilke	peil	drøye
bøye	meis	bøyle	steil
nei	køye	røys	steile
saus	sein	maule	fløy
keie	reis	veie	søya
sei	løye	feire	teip
høy	gauk	røyne	teipe
skau	deilig	støy	brøyte
bein	nøye	støyen	bauta
reise	raute	søyle	neide
daud	seil	feile	laus
skei	møye	seire	fløyel
svei	høyde	føyde	trøye
neimen	tøyer	sleike	begeistret

Til pedagogen: Ramsene kan leses på skolen eller hjemme, som repetert lesing. Man kan ha ei ramse per dag. De kan også benyttes sammen med bokstav-/bokstavgruppekort. Ved undervisning individuelt og i grupper kan lærer diktere fra ramsene, og elevene skriver ordene med bokstavkort. Ved få elever kan man gi barna ulike ord i eget tempo, noe som hindrer sammenligning og øker effektiviteten. I hel klasse med stasjonsundervisning kan barna på bokstaveskestasjonen diktere hverandre ord to og to eller tre og tre. Etter for eksempel fem ord bytter man rolle, så alle får skrevet. Eleven som dikterer, farger ordet han har diktert, med lys farge eller krysser av. Slik vet gruppa hvor langt de er kommet til neste økt. Ved stum bokstav sier den som dikterer, fra på forhånd.

Ekstraoppgave 1a: Skriv øy- ord i løkkeskrift.

nøye

bøye

pløye

søye

støys

høyde

Ekstraoppgave 1b: Skriv ei- ord i løkkeskrift.

seil

veie

heise

feire

seier

leire

Ekstrappgave 2: Bøy substantivene i diftongene øy og ei-verset.

Ubestemt form entall (en, ei, et)	Bestemt form entall (den, det)	Ubestemt form flertall (flere)	Bestemt form flertall (de)
(en) støy		-----	-----
ei røy			
høy		-----	-----
(ei) øy			
hverdagstøy		-----	-----
(en) sei			
(ei) skei			
(en) skrei			

Ekstrappgave 3: Bøy verbene i diftongene øy og ei-verset.

Å skje <i>Infinitiv</i>	Det skjer nå <i>Presens</i>	Det skjedde <i>Preteritum</i>	Det har skjedd <i>Perfektum</i>	Det hadde skjedd <i>Preteritum perfektum</i>
	er			
		så		
		lesset		
		hadde		
å gi				
	er			
	bruker			
	spiser			
	er			
	går			

NB: Ordet **gi** står i imperativ (bydeform) i verset: Gi meg!
Men her skal du bare bøye ordet i de 5 oppgitte formene.

Ekstraoppgave 4: Les vanskelige ord med diftongene.

1

reiseselskap
 fornøyd
 reisverk
 kaianlegg
 laurbær
 høyskuldret
 seiersrop
 høyreist
 støyende
 veiende
 sveitsisk
 reinlav
 maurbitt
 reisevant
 maiblomst
 reisebyrå
 høyfjell
 skeisete
 meisunge
 høylåve
 skinndaud
 høyrygget
 tøyrensing
 draugen
 seilas
 peisblåser
 fornøyelse
 maurbille
 peiskrok
 fortøye
 høysetet
 reinjakt
 hårbøyle
 maursluker
 søylegang

2

blåveis
 høytørk
 reisepass
 haugen
 reirbygging
 høyvokst
 røyskatt
 beinbygning
 reinlender
 undertrøye
 høyhus
 peisestue
 reisetid
 meieri
 reinsdyr
 heiene
 reinbukk
 høyrøstet
 bæremeis
 høyonn
 seikaker
 køyeseng
 langeleik
 høytidelig
 peishylle
 seilduk
 gaupespor
 høyresving
 bautastein
 seierskrans
 høysnue
 dreiebenk
 streike
 høytrykk
 nøyaktig

3

brøytebil
 høydehopp
 reisegods
 hauken
 peiling
 reinflokk
 høyttaler
 nøysom
 speilegg
 høysåte
 høyskole
 sveitser
 reinkalv
 skaiveske
 reisende
 peiskos
 høysommer
 øyenbryn
 seiersrus
 steinrøys
 skauhogst
 feiekost
 reiserute
 maurtue
 haifinne
 høydedrag
 høyavling
 fløyte
 seilbåt
 reiselyst
 høyrehendt
 sveitserost
 høymesse
 gøyal
 feilskjær

4

møysommelig
 bleieutslett
 maursyre
 øyestikker
 seierspall
 haukuglereir
 fløyelsgrøt
 høyvann
 reiseleder
 meidag
 reineier
 skulderreim
 kaiområde
 skaittrekk
 maursti
 seiltur
 veiskilt
 paiform
 høydeskrekk
 maurpinnsvin
 øyevipper
 seiersfest
 feiebrett
 reisemål
 peispuster
 beinflørt
 høydehopper
 haugevis
 høytlesning
 beinrangel
 høydesprang
 haitann
 øyestikkere
 høyspentledning
 nøyaktighet

HØYE BRØYTEKANTER I FJELLET

Ingrid Bjørnerheim Hynne © 2020, gjengitt med tillatelse.

Bildet over er fra februar, og bildet under er fra mai 2020.

Ingrid Bjørnerheim Hynne © 2020, gjengitt med tillatelse.

Ekstraoppgave 5: Les ord med konsonantforbindelser.

	1 - <u>KS</u>		2 - <u>LK</u>		3 - <u>RV</u>		4 - <u>NT</u>
	okse		melk		larve		fant
	lekse		melka		larven		kant
	aks		melke		kurv		sent
	heks		silke		arv		tante
	heksa		stilk		arve		vante
	flaks		pilke		farvel		brent
	laks		bulk		skarv		sunt
	jeksel		bulke		skarven		pant
	saks		alke		lurvete		rent
	leksa		falk		harv		rant
	seks		pulk		harve		jente
	fikse		fylke		karve		sant
	flakse		ulke		surve		ment
	mikse		kalk		skarve		vant
	kakse		kalke	s = ʃ	slurve		hente
	bykse		valk	s = ʃ	slurvete		pent
Å-lyd	voks		valker	Æ-lyd	nerve		vente
Å-lyd	koks		hulke	Æ-lyd	servere		rente
Å-lyd	boks		skulke	Æ-lyd	servant		sint
O-lyd	bukse		hålke	Æ-lyd	servise		bunt
O-lyd	juks	Stum h	<u>h</u> vilke	Æ-lyd	verve		unte
O-lyd	jukse	Stum h	<u>h</u> vilken	Æ-lyd	verver		tjent
O-lyd	jukser	Stum h	<u>h</u> vilket		lurveleven		tjente

